MN 23

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

HUMANITAS
RGN • HSRC

HUMAN SCIENCES RESEARCH COUNCIL

INSTITUTE FOR MANPOWER RESEARCH INSTITUTE FOR MANPOWER RESEARCH INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVOR

INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING INSTITUUT VIR MANNEKRAGNAVORSING INSTITUTE FOR MANPOWER RE

NAVORSINGSBEVINDING
*
RESEARCH FINDING

WERKGELEENTHEDE IN DIE VERVAARDIGINGSEKTOR VAN HARRISMITH IN 1975

001.3072
MN 23

Klasnr./Class No.	Registernr./No.
001.3072068 HSRC MN 23	28576/5

RGN
RAAD VIR
GEESTESWETENSKAPLIKE
NAVORSING

BIBLIOTEEK
LIBRARY

HSRC
HUMAN
SCIENCES RESEARCH
COUNCIL

23576

HUMANITAS
RGN • HSRC

RGN-BIBLIOTEEK
HSRC LIBRARY

SI /ORSING

VERVALDATUM / DATE DUE

WERKGEL 1983 -03- 3 1 ITH IN 1975

thagen, M. Com.

NEKRAGNAVORSING

JR: W. VERHOEF

PRETORIA

1975

000052153 4

2844363866

Navorsingsbevinding M-N-23

ISBN 0 86965 243 5

Prys R0,60

001.3072068 HSRC MN 23

052153

STANDKODE
G
REGISTERNOMMER
28576

INHOUDSOPGAWE

		BLADSY
1	INLEIDING	1
1.1	Agtergrond en doelstelling	1
1.2	Omskrywing van begrippe	2
1.3	Metode van opname	3
2	WERKGELEENTHEDE TE HARRISMITH	3
2.1	Indeling van nywerhede	3
2.2	Grootte van die nywerhede in terme van werkgeleenthede volgens nywerheidsektor	3
2.3	Werkgeleenthede volgens beroepsgroep, nywerheidsektor, volksgroep en geslag	6
2.4	Werkgeleenthede volgens beroepsgroep, kwalifikasiever= eiste en volksgroep	11
3	ARBEIDSTEKORTE IN DIE HARRISMITH-GRENSNYWERHEIDSGEBIED	16
4	GROEI IN WERKGELEENTHEDE	16
4.1	Groei in werkgeleenthede volgens nywerheidsektor en volks= groep, Maart 1974 tot Maart 1975	16
4.2	Groei in werkgeleenthede volgens beroepsgroep en volksgroep, Maart 1974 tot Maart 1975	23
4.3	Groei in werkgeleenthede volgens nywerheidsektor 1971-1975	23
5	GEMIDDELDE BESOLDIGING VERBONDE AAN WERKGELEENTHEDE VIR NIE-BLANKES	26
6	SLOTOPMERKINGS	30
7	SAMEVATTING	30
	BYLAE A	33
	BYLAE B	38
	LYS VAN PUBLIKASIES	39

1 INLEIDING

1.1 AGTERGROND EN DOELSTELLING

Sonder 'n doelbewuste desentralisasiebeleid sal die grootste uitbrei= ding van ekonomiese aktiwiteite en dus die skepping van werkgeleenthede in die bestaande metropolitaanse gebiede plaasvind. Volgens die Witskrif oor die ver= slag van die Interdepartementele Komitee insake die Desentralisasie van Nywer= hede is dit om verskeie redes, sosiaal, ekonomies en polities, nodig dat ekono= miese groei ook moet plaasvind in of naby die gebiede waar daar groot konsentra= sies van volke behalwe die Blanke is. Die desentralisasiebeleid is gemik op die ontwikkeling van veral die vervaardigingsektor. Om 'n beeld te verkry van hoe daar met hierdie beleid gevorder is, het die RGN gedurende 1970/71 werkge= leentheidsopnames in die vervaardigingsektor van al die gedesentraliseerde gebiede van die RSA onderneem. (Kyk lys van publikasies, nos. 1-5.)

'n Versoek om hierdie opnames op te volg met opnames by gekose groeipunte is sedertdien van die Koördinerende Komitee vir Tegniese en Ambagsopleiding in Tuislande en Grensgebiede ontvang. Die gegewens van die opnames verskaf inlig= ting wat van groot waarde by die beplanning van opleidingsskemas is. Verder bied 'n verdere reeks opnames 'n beeld van die groei wat in die gekose groeipunte plaas= vind. Daarom is die RGN versoek om hierdie opnames in siklusse van drie jaar te onderneem. In hierdie reeks het 'n paar verslae oor die werkgeleenthede in sekere gebiede reeds verskyn. (Kyk lys van publikasies, nos. 6-10.)

Die doel met die opname is om die volgende inligting ten opsigte van Harrismith in te win:-

(a) Die beroep-, nywerheid- en kwalifikasiestruktuur van die arbeidsmag vir tans bestaande ondernemings vir die vervaardigingsektor.

(b) Die groei in hierdie ondernemings vir die tydperke 1974-1975 en 1971-1975.

(c) Bestaande arbeidstekorte.

(d) Die Nie-Blankeloonstruktuur.

1.2 OMSKRYWING VAN BEGRIPPE

Ten einde moontlike verwarring uit te skakel, word enkele begrippe wat in hierdie verslag gebruik word, omskryf.

1.2.1 Indiensneming

Indiensneming dui die getal werknemers wat teen vergoeding by 'n werkgewer in diens is, insluitende werkende eienaars aan.

1.2.2 Arbeidstekorte

Arbeidstekorte wys op die getal bykomende werkers wat werkgewers teen die huidige loonpeile onmiddellik in diens wil neem.

1.2.3 Werkgeleentheid

Werkgeleentheid is die som van indiensneming en arbeidstekorte.

1.2.4 Kwalifikasievereiste

Die term kwalifikasievereiste dui op die minimum kwalifikasie waaroor 'n aspirant-werker moet beskik voordat 'n werkgewer hom in 'n bepaalde betrekking sal aanstel.

1.2.5 Nywerhede

In hierdie verslag word slegs na sekondêre nywerhede maar met uitsluiting van bou- en konstruksieondernemings, as nywerhede verwys.

1.2.6 Nie-gesertifiseerde ambagsmanne

Die beroepsgroep nie-gesertifiseerde ambagsmanne word onderskei van die beroepsgroep ambagsmanne en vakleerlinge in dié sin dat daar van nie-gesertifiseerde ambagsmanne nie 'n ambagsertifikaat of vakleerlingskap vereis word nie. Hulle doen egter normaalweg die werk van 'n ambagsman.

1.2.7 Halfgeskoolde werkers

Die beroepsgroep halfgeskoolde werkers bestaan uit werkers wat beroepe beoefen waarvoor slegs indiensopleiding 'n noodsaaklikheid was.

1.2.8 Ongeskoolde werkers of arbeiders

Werknemers in die beroepsgroep ongeskoolde werkers of arbeiders is werknemers aan wie geen kwalifikasievereiste gestel word nie en wat die werk met 'n minimum van of geen indiensopleiding kan doen.

1.3 METODE VAN OPNAME

Alle werkgewers in die vervaardigingsektor binne die munisipale grense van Harrismith asook die werkgewers in die geproklameerde nywerheidsgebiede van Harrismith is deur 'n veldwerker besoek en die nodige gegewens met behulp van 'n vraelys (bylae B) bekom.

Die veldwerker het 'n paar nyweraars ook uitgevra oor aspekte wat na die nyweraars se mening skepping van werkgeleenthede mag steun.

2 WERKGELEENTHEDE TE HARRISMITH

2.1 INDELING VAN NYWERHEDE

Die indeling van nywerhede in die munisipale gebied Harrismith, soos tydens die opname aangetref is, word in tabel 2.1 weergegee. Hierdie indeling is gegrond op die Departement van Statistiek se indeling in sy Standaardnywerheids=klassifikasie van alle Ekonomiese Bedrywighede (SNK).

2.2 GROOTTE VAN DIE NYWERHEDE IN TERME VAN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWER=HEIDSEKTOR

Die grootte van nywerhede in terme van werkgeleenthede word in tabel 2.2 gegee.

Indien op die getal werkgeleenthede gelet word, is die meeste van die 15

TABEL 2.1

INDELING VAN NYWERHEDE IN DIE HARRISMITH-GRENSNYWERHEIDSGEBIED

Nywerheidsgroep	Aktiwiteit van onderneming soos in Harrismith aangetref
Voedsel, drank en tabak	Vervaardiging van biltong en droëwors Vervaardiging van brood en soetgebak Vervaardiging van ingedampte en gekondenseerde melk Vervaardiging van meel
Tekstiele	Vervaardiging van komberse en handoeke Vervaardiging van klere Vervaardiging van matte Vervaardiging van tuie vir trekdiere
Hout, houtprodukte en meubels	Vervaardiging van houtprodukte en meubels Saagmeule
Minerale (nie-metaal)	Vervaardiging van boustene Vervaardiging van betonmure en betonprodukte
Metaalprodukte, masjinerie en elektriese masjinerie	Vervaardiging van masjien en metaalprodukte onderdele Vervaardiging van graan silos, graan droërs en graan hanterings toerusting Vervaardiging van staalbakke

TABEL 2.2

GROOTTE VAN NYWERHEDE IN TERME VAN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR

Werkgeleentheid	Getal nywerhede						
	Voedsel, drank en tabak	Tekstiele	Hout, hout=produkte en meubels	Minerale (nie-metaal)	Metaalpro=dukte, mas=jinerie en elektriese masjinerie	Totaal N	Totaal %
0 - 10	1	1			1	3	20,0
11 - 20			1			1	6,7
21 - 30			1			1	6,7
31 - 40		1				1	6,7
41 - 50	1			1		2	13,3
51 - 75					2	2	13,3
76 - 100		1		1		2	13,3
101 - 125	1					1	6,7
126 - 225	1					1	6,7
226 en meer		1				1	6,7
TOTAAL N	4	4	2	2	3	15	
%	26,7	26,7	13,3	13,3	20,0		100

nywerhede in Harrismith relatief klein. Meer as 50 persent (53,4%) van die nywerhede het byvoorbeeld minder as 50 werknemers. Slegs 3 nywerhede het meer as 100 werknemers. Wat nywerheidsaktiwiteite betref, is drie sektore goed verteenwoordig, naamlik voedsel, drank en tabak; tekstiele; en metaalprodukte, masjinerie en elektriese masjinerie, waar onderskeidelik 26,7; 26,7 en 20,0 persent van die nywerhede geklassifiseer is.

2.3 WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

'n Verdeling van werkgeleenthede volgens beroepsgroep, nywerheidsektor en volksgroep verskyn in tabel 2.3 en volgens geslag in tabel 2.4. In bylae A word 'n gedetailleerde beroepsverdeling volgens geslag en volksgroep verstrek.

Uit die totaal van 2501 werkgeleenthede in die vervaardigingsektor van Harrismith was 2219 (88,7%) werkgeleenthede vir Bantoes. Die verhouding Blank: Nie-Blank is ongeveer 1:9. In 1970 was die verhouding Blank: Nie-Blank 1:9,7. Die werkgeleenthede vir Blankes toon 'n groter mate van diversifikasie ten opsigte van beroepsverdeling as die Bantoes en/of die Kleurlinge en Asiërs.

Die grootste getal werkgeleenthede vir Bantoes, naamlik 1124 werkgeleenthede gesamentlik (50,7 persent van die totale werkgeleenthede vir Bantoes), kom in die ongeskoolde en halfgeskoolde beroepe voor. Diversifikasie in die werkgeleenthede van Bantoes vind egter reeds plaas. So is die klerklike, vervoer- en diensberoepe reeds verantwoordelik vir 136 of 6,1 persent van die werkgeleenthede terwyl die voormanne en toesighouers, ambagsmanne en vakleerlinge, nie-gesertifiseerde ambagsmanne en operateursberoepe in totaal 959 of 43,3 persent van die werkgeleenthede vir Bantoes uitmaak.

Die grootste getal werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs, naamlik 16 werkgeleenthede (55,2 persent van die totale werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs), kom gesamentlik in die voormanne en toesighouers, nie-gesertifiseerde ambagsmanne en operateursberoepe voor.

Aangesien die meeste werkgeleenthede vir Bantoes in die sektore tekstiele en voedsel, drank en tabak voorkom, (1990 werkgeleenthede of 89,7 persent van die werkgeleenthede vir Bantoes), oorheers die beroepstruktuur in hierdie sektore dié totale beroepsbeeld in die gebied.

TABEL 2.3

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Nywerheidsektor																	
	Voedsel, drank en tabak						Tekstiele						Hout, houtprodukte en meubels					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	1	1,6					1	0,7										
Besturende en uit=voerende werkers	11	17,5					37	27,4					4	44,4				
Klerklike werkers	10	15,9					30	22,2	69	4,2			1	11,1				
Verkoops- en ver=wante werkers	1	1,6																
Vervoerwerkers			31	9,3	1	50,0			11	0,7					3	10,0		
Dienswerkers	1	1,6	3	0,9			6	4,4										
Voormanne en toe=sighouers	10	15,9	6	1,8	1	50,0	4	3,0	14	0,8	1	7,1						
Ambagsmanne en vak=leerlinge	5	7,9					54	40,0	1	0,1			4	44,4				
Nie-gesertifiseer=de ambagsmanne	7	11,1	4	1,2			2	1,5	6	0,4	1	7,1						
Operateurs	15	23,8	17	5,1			1	0,7	889	53,6	6	42,9			4	13,3		
Halfgeskoolde wer=kers	2	3,2	44	13,3					241	14,5	2	14,3						
Ongeskoolde arbeiders			227	68,4					427	25,8	4	28,6			23	76,7		
TOTAAL	63	100	332	100	2	100	135	100	1658	100	14	100	9	100	30	100		

(Vervolg)

TABEL 2.3 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Nywerheidsektor																	
	Minerale (nie-metaal)						Metaalprodukte, masjinerie en elektriese masjinerie						Totaal					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers													2	0,8				
Besturende en uitvoerende werkers	3	60,0					6	14,6					61	24,1				
Klerklike werkers					1	7,7	4	9,8					45	17,8	69	3,1	1	3,5
Verkoops- en verwante werkers							1	2,4					2	0,8				
Vervoerwerkers	1	20,0	16	14,3					2	2,3			1	0,4	63	2,8	1	3,5
Dienswerkers							1	2,4	1	1,2			8	3,2	4	0,2		
Voormanne en toesighouers	1	20,0											15	5,9	20	0,9	2	6,9
Ambagsmanne en vakleerlinge							5	12,2					68	26,9	1	0,1		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne			2	1,8	7	53,9	24	58,5	4	4,6			33	13,0	16	0,7	8	27,6
Operateurs			9	8,0					3	3,5			16	6,3	922	41,6	6	20,7
Halfgeskoolde werkers			24	21,4					12	13,8			2	0,8	321	14,5	2	6,9
Ongeskoolde arbeiders			61	54,5	5	38,5			65	74,7					803	36,2	9	31,0
TOTAAL	5	100	112	100	13	100	41	100	87	100			253	100	2219	100	29	100

TABEL 2.4

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, VOLKSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Werkgeleenthede											
	Blank						Bantoe					
	Manlik		Vroulik		Totaal		Manlik		Vroulik		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	1	0,5	1	2,5	2	0,8						
Besturende en uitvoerende werkers	59	27,7	2	5,0	61	24,1						
Klerklike werkers	15	7,0	30	75,0	45	17,8	57	3,8	12	1,6	69	3,1
Verkoops- en verwante werkers	1	0,5	1	2,5	2	0,8						
Vervoerwerkers	1	0,5			1	0,4	63	4,2			63	2,8
Dienswerkers	8	3,8			8	3,2	4	0,3			4	0,2
Voormanne en toesighouers	11	5,2	4	10,0	15	5,9	19	1,3	1	0,1	20	0,9
Ambagsmanne en vakleerlinge	68	31,9			68	26,9	1	0,1			1	0,1
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	32	15,0	1	2,5	33	13,0	10	0,7	6	0,8	16	0,7
Operateurs	15	7,0	1	2,5	16	6,3	510	34,3	412	56,3	922	41,6
Halfgeskoolde werkers	2	0,9			2	0,8	268	18,0	53	7,2	321	14,5
Ongeskoolde arbeiders							555	37,3	248	33,9	803	36,2
TOTAAL	213	100	40	100	253	100	1487	100	732	100	2219	100

(Vervolg)

TABEL 2.4 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Werkgeleenthede							
	Ander						Totaal	
	Manlik		Vroulik		Totaal		Alle volksgroepe	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers							2	0,1
Besturende en uitvoerende werkers							61	2,4
Klerklike werkers	1	4,4			1	3,5	115	4,6
Verkoops- en verwante werkers							2	0,1
Vervoerwerkers	1	4,4			1	3,5	65	2,6
Dienswerkers							12	0,5
Voormanne en toesighouers	2	8,7			2	6,9	37	1,5
Ambagsmanne en vakleerlinge							69	2,8
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	7	30,4	1	16,7	8	27,6	57	2,3
Operateurs	3	13,0	3	50,0	6	20,7	944	37,7
Halfgeskoolde werkers	1	4,4	1	16,7	2	6,9	325	13,0
Ongeskoolde arbeiders	8	34,8	1	16,7	9	31,0	812	32,5
TOTAAL	23	100	6	100	29	100	2501	100

RAAD VIR GEESTESWETENSKAPLIKE NAVORSING

Die meeste werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs, naamlik 27 (93,1 persent van die totale werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs), kom in die tekstiele en minerale (nie-metaal) sektore voor.

Die verdeling volgens geslag toon dat daar 1723 werkgeleenthede (68,9%) vir mans en 778 werkgeleenthede (31,1%) vir vroue bestaan.

Uit tabel 2.4 blyk dat die tradisionele geslagsberoepstruktuur van die verskillende volksgroepe in die gebied nog geld. Van die 40 werkgeleent= hede beskikbaar vir Blanke vroue bestaan 30 (75,0%) in die klerklike beroeps= groep. Hierteenoor is 713 (97,4%) van die werkgeleenthede vir Bantoevroue in die ongeskoolde, halfgeskoolde en operateursberoepe. Die Kleurling- en Asiër= vroue is soos die Bantoevroue ook in die ongeskoolde, halfgeskoolde en opera= teursberoepe werksaam.

2.4 WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKS= GROEP

In tabel 2.5 word die gebied se sekondêre nywerheidswerkgeleenthede volgens beroepsgroep, kwalifikasievereiste en volksgroep ontleed.

Blykens tabel 2.5 is daar 'n kwalifikasievereiste van st. 10 en hoër aan 61 (24,1%) van die werkgeleenthede vir Blankes verbonde terwyl dit as kwa= lifikasievereiste vir geeneen van die werkgeleenthede vir Bantoes of Kleurlinge en Asiërs gestel word nie. Net so word st. 8 en hoër as kwalifikasievereiste gestel vir 213 (84,2%) van die werkgeleenthede vir Blankes, terwyl dit as kwa= lifikasievereiste vir slegs 71 (3,2%) van die werkgeleenthede vir Bantoes en aan slegs 2 (6,9%) van die werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs gestel word.

Aan die ander kant van die kwalifikasieleer is die bevolkingsgroepver= spreiding net mooi andersom. Vir 853 (38,4%) van die werkgeleenthede vir Bantoes en vir 8 (27,6%) van die werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs word geen kwalifi= fikasievereiste gestel nie, terwyl van 'n verdere 193 (8,7%) en 2 (6,9%) verwag word dat hulle kan lees en skryf. Daarteenoor word aan geen Blanke so 'n kwalifi= kasievereiste gestel nie. 'n Kwalifikasievereiste laer as st. 8 word aan 2148 (96,8%) van die werkgeleenthede vir Bantoes, 27 (93,1%) van die werkgeleenthede vir Kleurlinge en Asiërs en aan 40 (15,8%) van die werkgeleenthede vir Blankes gestel. Werkgewers aanvaar gewoonlik dat alle Blankes in die Republiek van

TABEL 2.5

WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste																	
	Geen of beroepsopleiding						Lees en skryf tot st. 2; soms beroepsopleiding						St. 3 tot st. 5; soms beroepsopleiding					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																		
Besturende en uitvoerende werkers																		
Klerklike werkers																		
Verkoops- en verwante werkers																		
Vervoerwerkers																		
Dienswerkers			1	0,1											3	0,3		
Voormanne en toesighouers																		
Ambagsmanne en vakleerlinge																		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne									4	2,1					9	1,0	1	12,5
Operateurs			5	0,6									1	100,0	821	89,1	6	75,0
Halfgeskoolde werkers			44	5,2					189	97,9	2	100,0			88	9,6		
Ongeskoolde arbeiders			803	94,1	8	100,0											1	12,5
TOTAAL			853	100	8	100			193	100	2	100	1	100	921	100	8	100

(Vervolg)

TABEL 2.5 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Kwalfikasievereiste																	
	St. 6 tot st. 7(skolasties of tegnies)						St. 6 tot st. 7 plus beroepskwalifikasie						St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																		
Besturende en uitvoerende werkers							1	7,1										
Klerklike werkers			2	1,7			5	35,7					2	20,0	60	98,4		
Verkoops- en verwante werkers							1	7,1										
Vervoerwerkers			20	17,0	1	12,5	1	7,1	43	68,3								
Dienswerkers	1	4,0					6	42,9										
Voormanne en toesighouers			1	0,9					16	25,4	1	100,0			1	1,6		
Ambagsmanne en vakleerlinge													8	80,0				
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	9	36,0	2	1,7	7	87,5			1	1,6								
Operateurs	15	60,0	93	78,8					3	4,8								
Halfgeskoolde werkers																		
Ongeskoolde arbeiders																		
TOTAAL	25	100	118	100	8	100	14	100	63	100	1	100	10	100	61	100		

(Vervolg)

TABEL 2.5 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste																	
	St. 8 tot st. 9 plus beroepskwalifikasie						St. 10 (skolasties)						St. 10 plus beroepskwalifikasie					
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	1	0,7											1	3,2				
Besturende en uitvoerende werkers	25	17,6											18	58,1				
Klerklike werkers	21	14,8	7	70,0	1	50,0	11	84,6					6	19,4				
Verkoops- en verwante werkers													1	3,2				
Vervoerwerkers																		
Dienswerkers													1	3,2				
Voormanne en toesighouers	11	7,8	2	20,0	1	50,0							4	12,9				
Ambagsmanne en vakleerlinge	60	42,3	1	10,0														
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	22	15,5					2	15,4										
Operateurs																		
Halfgeskoolde werkers	2	1,4																
Ongeskoolde arbeiders																		
TOTAAL	142	100	10	100	2	100	13	100					31	100				

(Vervolg)

TABEL 2.5 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste																		
	B-graad; soms verdere opleiding						Nie-klassifiseerbaar						Totaal						
	Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Blank		Bantoe		Ander		Totaal
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Professionele, semi-professionele en teg=niese werkers													2	0,8					2
Besturende en uitvoer=ende werkers	2	100,0					15	100,0					61	24,1					61
Klerklike werkers													45	17,8	69	3,1	1	3,5	115
Verkoops- en verwante werkers													2	0,8					2
Vervoerwerkers													1	0,4	63	2,8	1	3,5	65
Dienswerkers													8	3,2	4	0,2			12
Voormanne en toesig=houers													15	5,9	20	0,9	2	6,9	37
Ambagsmanne en vak=leerlinge													68	26,9	1	0,1			69
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne													33	13,0	16	0,7	8	27,6	57
Operateurs													16	6,3	922	41,6	6	20,7	944
Halfgeskoolde werkers													2	0,8	321	14,5	2	6,9	325
Ongeskoolde arbeiders															803	36,2	9	31,0	812
TOTAAL	2	100					15	100					253	100	2219	100	29	100	2501

Suid-Afrika minstens oor 'n standerd 6-sertifikaat beskik.

Die verskil tussen die halfgeskoolde en ongeskoolde werkers kom deels na vore in die kwalifikasievereiste wat aan hulle gestel word. In die kwalifikasiekategorie van geen of beroepsopleiding bevind op een na al die ongeskoolde werkers hulle, terwyl slegs 44 (13,5%) van die halfgeskooldes in hierdie kwalifikasiekategorie ressorteer.

3 ARBEIDSTEKORTE IN DIE HARRISMITH-GRENSNYWERHEIDSGEBIED

In tabel 3.1 word die vakatures, wat ten tye van die opname bestaan het, volgens beroepsgroep, nywerheidsektor en volksgroep en in tabel 3.2 volgens beroepsgroep, kwalifikasievereiste en volksgroep ontleed.

Die totale arbeidstekort in die Harrismith-grensnywerheidsgebied het 61 beloop. Hierdie getal vakatures maak 2,4 persent van die totale werkgeleent= hede uit. Van die 61 vakatures was 34 vir Blankes (55,7%) en 27 vir Nie-Blankes (44,3%). Die arbeidstekorte vir Blankes en Nie-Blankes is 13,4 en 1,2 persent respektiewelik. Die grootste arbeidstekort aan Nie-Blankes word in die minerale= (nie-metaal)sektore ondervind, naamlik 25 of 92,6 persent van tekorte vir Nie-Blankes, terwyl die grootste arbeidstekort aan Blankes in die sektor tekstiele, naamlik 20 of 58,8 persent van die tekorte vir Blankes ondervind word. Die meeste vakatures vir Blankes is vir ambagsmanne, nie-gesertifiseerde ambagsmanne en vakleerlinge. Die grootste arbeidstekorte vir Nie-Blankes kom voor by onge= skoolde werkers, naamlik 25 of 92,6 persent.

Die tekorte in sekere beroepsgroepe het 'n direkte verband met die kwalifikasievereiste wat vir die vakatures gestel word. Die grootste arbeids= tekort word volgens tabel 3.2 ondervind ten opsigte van Blankes met 'n kwalifikasie van st. 8 tot st. 9 en 'n beroepskwalifikasie terwyl die grootste arbeidstekort aan Nie-Blankes ondervind word in beroepe waar geen kwalifikasievereiste gestel word nie.

4 GROEI IN WERKGELEENTHEDE

4.1 GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP, MAART 1974 TOT MAART 1975

Die groei in werkgeleenthede volgens nywerheidsektor en volksgroep vir die tydperk 1974 tot 1975 word in tabel 4.1 gegee.

TABEL 3.1

VAKATURES VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Nywerheidsektor											
	Voedsel, drank en tabak				Tekstiele				Hout, houtprodukte en meubels			
	Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers												
Besturende en uitvoerende werkers					4	20,0						
Klerklike werkers					3	15,0						
Verkoops- en verwante werkers												
Vervoerwerkers												
Dienswerkers												
Voormanne en toesighouers												
Ambagsmanne en vakleerlinge					13	65,0			2	100,0		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne												
Operateurs	1	100,0					2	100,0				
Halfgeskoolde werkers												
Ongeskoolde arbeiders												
TOTAAL	1	100			20	100	2	100	2	100		

(Vervolg)

TABEL 3.1 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Nywerheidsektor											
	Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, mas= jinerie en elektriese masjinerie				Totaal			
	Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-professionele en teg= niese werkers												
Besturende en uitvoerende werkers									4	11,8		
Klerklike werkers									3	8,8		
Verkoops- en verwante werkers												
Vervoerwerkers	1	100,0							1	2,9		
Dienswerkers					1	10,0			1	2,9		
Voormanne en toesighouers												
Ambagsmanne en vakleerlinge					4	40,0			19	55,9		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne					5	50,0			5	14,7		
Operateurs									1	2,9	2	7,4
Halfgeskoolde werkers												
Ongeskoolde arbeiders			25	100,0							25	92,6
TOTAAL	1	100	25	100	10	100			34	100	27	100

TABEL 3.2

VAKATURES VOLGENS BEROEPSGROEP, KWALIFIKASIEVEREISTE EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste															
	Geen of beroeps= opleiding				Lees en skryf tot st. 2; soms beroepsopleiding				St. 3 tot st. 5; soms beroeps= opleiding				St. 6 tot st. 7 (skolasties of tegnies)			
	Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-profes= sionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers																
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers																
Dienswerkers																
Voormanne en toesighouers																
Ambagsmanne en vakleerlinge																
Nie-gesertifiseerde ambags= manne																
Operateurs													1	100,0	2	100,0
Halfgeskoolde werkers																
Ongeskoolde arbeiders			25	100,0												
TOTAAL			25	100									1	100	2	100

(Vervolg)

TABEL 3.2 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste															
	St. 6 tot st. 7 plus beroeps= kwalifikasie				St. 8 tot st. 9 (skolasties of tegnies)				St. 8 tot st. 9 plus beroeps= kwalifikasie				St. 10 (skolasties of tegnies)			
	Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-profes= sionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers									4	14,3						
Klerklike werkers													1	100,0		
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers	1	10C,0														
Dienswerkers																
Voormanne en toesighouers																
Ambagsmanne en vakleerlinge									19	67,9						
Nie-gesertifiseerde ambags= manne									5	17,9						
Operateurs																
Halfgeskoolde werkers																
Ongeskoolde arbeiders																
TOTAAL	1	100							28	10C			1	100		

(Vervolg)

TABEL 3.2 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Kwalifikasievereiste															
	St. 10 plus be=roepskwalifikasie				B-graad; soms verdere opleiding				Nie klassifiseer=baar				Totaal			
	Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank		Blank		Nie-Blank	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Professionele, semi-profes=sionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers													4	11,8		
Klerklike werkers	2	66,7											3	8,8		
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers													1	2,9		
Dienswerkers	1	33,3											1	2,9		
Voormanne en toesighouers																
Ambagsmanne en vakleerlinge													19	55,9		
Nie-gesertifiseerde ambags=manne													5	14,7		
Operateurs													1	2,9	2	7,4
Halfgeskoolde werkers																
Ongeskoolde arbeiders															25	92,6
TOTAAL	3	100											34	100	27	100

TABEL 4.1

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR EN VOLKSGROEP

Nywerheid= sektor	Werkgeleenthede															
	Blank				Bantoe				Ander				Totaal			
	Werk= ge= leent= hede 1974	Werk= ge= leent= hede 1975	Groei	Groei= koers	Werk= ge= leent= hede 1974	Werk= ge= leent= hede 1975	Groei	Groei= koers	Werk= ge= leent= hede 1974	Werk= ge= leent= hede 1975	Groei	Groei= koers	Werk= ge= leent= hede 1974	Werk= ge= leent= hede 1975	Groei	Groei= koers
Voedsel, drank en tabak	57	63	6	10,5	287	332	45	15,7	2	2			346	397	51	14,7
Tekstiele	89	135	46	51,7	1274	1658	384	30,1	11	14	3	27,3	1374	1807	433	31,5
Hout, houtprodukte en meubels	6	9	3	50,0	15	30	15	100,0					21	39	18	85,7
Minerale (nie-metaal)	4	5	1	25,0	145	112	-33	-22,8	6	13	7	116,7	155	130	-25	-16,1
Metaalprodukte, masjinerie en elektriese masjinerie	25	41	16	64,0	56	87	31	55,4					81	128	47	58,0
TOTAAL	181	253	72	39,8	1777	2219	442	24,9	19	29	10	52,6	1977	2501	524	26,5

Werkgeleenthede in die vervaardigingsektor van Harrismith het 'n groeikoers van 26,5 persent oor die tydperk Maart 1974 tot Maart 1975 getoon. Die groei in werkgeleenthede vir die onderskeie volksgroepe was vir Blankes hoër as dié van Bantoes, naamlik 39,8 teenoor 24,9 persent. Die hoogste groei=koers in werkgeleenthede kom by die Kleurlinge voor, maar die getal hier is egter klein.

Die gemiddelde groei in werkgeleenthede vir die Harrismith-grensnywer=heidsgebied is hoog en dui op 'n vinnige groei in die afgelope jaar. Alhoewel die sektor tekstiele steeds die meeste werkgeleenthede bied en 'n groeikoers van 31,5 persent getoon het, was die groei in die sektore hout, houtprodukte en meubels en metaalprodukte, masjinerie en elektriese masjinerie albei vinniger met groei=koerse van onderskeidelik 85,7 en 58,0 persent. Daar moet egter in gedagte gehou word dat die sektorale sowel as beroepstruktuur in die vervaardigingsektor deur die stigting van 'n enkele nuwe onderneming heeltemal verander kan word.

4.2 GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN VOLKSGROEP, MAART 1974 TOT MAART 1975

Die groei in werkgeleenthede volgens beroepsgroep en volksgroep vir die tydperk 1974 tot 1975 word in tabel 4.2 gegee.

Die hoogste groeikoers is in die beroepsgroepe ambagsmanne en vakleer=linge (81,6%), dienswerkers (50,0%), klerklike werkers (36,9%), ongeskoolde ar=beiders (36,0%) en nie-gesertifiseerde ambagsmanne (35,7%) aangeteken.

4.3 GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR 1971-1975

Die groei in werkgeleenthede volgens nywerheidsektor vir die tydperk Junie 1971 tot die einde van Maart 1975 word in tabel 4.3 aangetoon.

Die gemiddelde jaarlikse groeikoers in totale werkgeleenthede in Harrismith vir die tydperk Junie 1971 tot Maart 1975, het 1,7 persent per jaar beloop, terwyl die groei vir die jaar Maart 1974 tot Maart 1975, 26,5 persent was. Hierdie syfers toon dat daar gedurende 1971-1973 nie veel sprake van ny=werheidsontwikkeling in Harrismith was nie. Alhoewel die tekstiel en voedsel sektore gedurende 1974-1975 'n groei in indiensneming toon, is die indiensneming in 1975 nog nie op die peil van 1971 nie. Tog het daar diversifikasie wat ny=werheidsontwikkeling betref plaasgevind. Hier is dit veral die minerale sektor (boustene- en betonstruktuurvervaardiging) en die metaalproduktesektore, alhoewel

TABEL 4.2

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS BEROEPSGROEP EN VOLKSGROEP

Beroepsgroep	Werkgeleenthede															
	Blank				Bantoe				Ander				Totaal			
	Werkgeleenthede 1974	Werkgeleenthede 1975	Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede 1974	Werkgeleenthede 1975	Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede 1974	Werkgeleenthede 1975	Groei	Groeikoers	Werkgeleenthede 1974	Werkgeleenthede 1975	Groei	Groeikoers
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers	2	2											2	2		
Besturende en uitvoerende werkers	51	61	10	19,6									51	61	10	19,6
Klerklike werkers	36	45	9	25,0	48	69	21	43,8		1	1		84	115	31	36,9
Verkoops- en verwante werkers	2	2											2	2		
Vervoerwerkers		1	1		67	63	-4	-6,0	1	1			68	65	-3	-4,4
Dienswerkers	5	8	3	60,0	3	4	1	33,3					8	12	4	50,0
Voormanne en toesighouers	13	15	2	15,4	13	20	7	53,9	2	2			28	37	9	32,1
Ambagsmanne en vakleerlinge	37	68	31	83,8	1	1							38	69	31	81,6
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	21	33	12	57,1	16	16			5	8	3	60,0	42	57	15	35,7
Operateurs	13	16	3	23,1	754	922	168	22,3	4	6	2	50,0	771	944	173	22,4
Halfgeskoolde werkers	1	2	1	100,0	283	321	38	13,4	2	2			286	325	39	13,6
Ongeskoolde arbeiders					592	803	211	35,6	5	9	4	80,0	597	812	215	36,0
TOTAAL	181	253	72	39,8	1777	2219	442	24,9	19	29	10	52,6	1977	2501	524	26,5

TABEL 4.3

GROEI IN WERKGELEENTHEDE VOLGENS NYWERHEIDSEKTOR

Nywerheidsektor	Totale werkgeleenthede				
	Werkge= leenthede Junie 1971	Werkge= leenthede Maart 1975	Groei	Gemiddelde groeikoers	Groeikoers 1974-1975
Voedsel, drank en tabak	507	397	-110	-6,3	14,7
Tekstiele	1833	1807	-26	-0,4	31,5
Hout, houtprodukte, meubels, papier, papierprodukte en drukwerk	10	39	29	43,8	85,7
Minerale (nie-metaal)	2	130	128	204,4	-16,1
Metaalprodukte, masjinerie en elek= triese masjinerie		128	128	∞	58,0
TOTAAL	2352	2501	149	1,7	26,5

nog klein in vergelyking met die tekstiel en voedsel sektore, wat wel reeds 'n rol in die verskaffing van werkgeleenthede speel.

5 GEMIDDELDE BESOLDIGING VERBONDE AAN WERKGELEENTHEDE VIR NIE-BLANKES

In tabel 5.1 word die gemiddelde loon per week van Bantoes volgens beroepsgroep, nywerheidsektor, volksgroep en geslag aangetoon. Die gemiddelde loon is soos volg bereken. Nyweraars het die gemiddelde loon wat aan Nie-Blanke werkers in 'n beroep betaal word, verstrek. (Kyk vraelys, bylae B.) Met behulp van hierdie syfer is 'n gemiddelde loon vir 'n beroepsgroep op die gewone manier bereken. Die middelwaarde wat hier gebruik word, is dus die rekenkundige gemiddelde van die verstrekte gemiddelde loon. Daar is geen byvoordele by die lone in berekening gebring nie.

Die gemiddelde besoldiging vir Bantoemans is R16 per week en dié van Bantoevroue R13 per week.

Loonverskille word deur 'n verskeidenheid van faktore bepaal. Uit die gegewens is dit duidelik dat beroep, wat in 'n mate die vaardighede waaroor 'n persoon beskik, weerspieël, 'n rol speel in die waargenome loonverskille. Manlike klerklike werkers en vervoerwerkers verdien in die omgewing van R24 per week. Dienswerkers verdien gemiddeld R18 per week, terwyl die gemiddelde besoldiging van voormanne en toesighouers, nie-gesertifiseerde ambagsmanne, operateurs en halfgeskoolde werkers onderskeidelik R26, R18 en R16 per week is. Die lone van ongeskoolde werkers is die laagste vir Bantoemans, naamlik R14 per week. Ambagsmanne en vakleerlinge verdien die hoogste loon, naamlik R40 per week.

In tabel 5.2 word die gemiddelde loon per week van Kleurlinge en Asiërs aangetoon. Die gemiddelde besoldiging vir Kleurlinge en Asiërs is hoër as wat dit in die geval van Bantoes is. Waar die gemiddelde besoldiging wel hoër vir Bantoemans is, is ten opsigte van klerklike werkers en ongeskoolde arbeiders.

Die groepie wat die hoogste besoldig word in Harrismith van die Kleurlinge en Asiërs is die nie-gesertifiseerde ambagsmanne in die minerale (niemetaal) sektor, naamlik R35 per week.

TABEL 5.1

GEMIDDELDE LOON PER WEEK (IN RAND) VAN BANTOES VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor											
	Voedsel, drank en tabak				Tekstiele				Hout, houtprodukte en meubels			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers												
Besturende en uitvoerende werkers												
Klerklike werkers					57	23	12	20				
Verkoops- en verwante werkers												
Vervoerwerkers	31	24			11	24			3	14		
Dienswerkers	3	18										
Voormanne en toesighouers	5	23	1	15	14	27						
Ambagsmanne en vakleerlinge					1	40						
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	4	18					6	12				
Operateurs	17	20			477	16	410	14	4	13		
Halfgeskoolde werkers	44	18			188	16	53	14				
Ongeskoolde arbeiders	167	14	60	9	245	13	182	11	17	10	6	6
TOTAAL	271	16	61	9	993	16	663	13	24	11	6	6

(Vervolg)

TABEL 5.1 (VERVOLG)

Beroepsgroep	Nywerheidsektor											
	Minerale (nie-metaal)				Metaalprodukte, masjinerie en elek= triese masjinerie				Totaal			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers												
Besturende en uitvoerende werkers												
Klerklike werkers									57	23	12	20
Verkoops- en verwante werkers												
Vervoerwerkers	16	23			2	42			63	24		
Dienswerkers					1	18			4	18		
Voormanne en toesighouers									19	26	1	15
Ambagsmanne en vakleerlinge									1	40		
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne	2	16			4	19			10	18	6	12
Operateurs	9	16			3	13			510	16	410	14
Halfgeskoolde werkers	24	9			12	18			268	16	53	14
Ongeskoolde arbeiders	36	10			65	17			530	14	248	10
TOTAAL	87	13			87	18			1462	16	730	13

TABEL 5.2

GEMIDDELDE LOON PER WEEK (IN RAND) VAN KLEURLINGE EN ASIËRS VOLGENS BEROEPSGROEP, NYWERHEIDSEKTOR, VOLKSGROEP EN GESLAG

Beroepsgroep	Nywerheidsektor															
	Voedsel, drank en tabak				Tekstiele				Minerale (nie-metaal)				Totaal			
	Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik		Manlik		Vroulik	
	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$	N	$\bar{X}$
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers																
Besturende en uitvoerende werkers																
Klerklike werkers									1	20			1	20		
Verkoops- en verwante werkers																
Vervoerwerkers	1	25											1	25		
Dienswerkers																
Voormanne en toesighouers	1	30			1	36							2	33		
Ambagsmanne en vakleerlinge																
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne							1	12	7	35			7	35	1	12
Operateurs					3	26	3	20					3	26	3	20
Halfgeskoolde werkers					1	21	1	19					1	21	1	19
Ongeskoolde arbeiders					3	16	1	12	5	11			8	13	1	12
TOTAAL	2	28			8	23	6	17	13	25			23	24	6	17

6 SLOTOPMERKINGS

Ten tyde van die onderhoude met sekere van die nyweraars is daar aspekte aangeraak wat die uitbreiding van werkgeleenthede op 'n direkte of indirekte manier strem. Die vernaamste beperkings op die uitbreiding van werkgeleenthede na die mening van die nyweraars, in die nywerheidsgroeipunt Harrismith is die volgende:-

6.1 Die tekort aan staal wat in Harrismith ondervind word, kan 'n weerklank deur al die sektore vind en sodoende die uitbreiding van werkgeleenthede direk en indirek strem. Aangesien Yskor nie in die vraag na staal kan voorsien nie, vind invoer van staal veral vanaf Japan plaas.

6.2 Die feit dat daar sekere tye onvoldoende vervoergeriewe beskikbaar is, strem produksie wat op sy beurt die uitbreiding van werkgeleenthede beperk. Die pad na Witsieshoek, waarvandaan baie werknemers kom, is swak en lewer probleme op wanneer dit reën. Die nuwe teerpad word dus verwelkom. Vier nyweraars het gekla oor onvoldoende spoorvervoer en tekortkominge daaraan verbonde.

6.3 Drie nyweraars het gekla oor registrasieomslagtighede; een het selfs gewys op registrasieonreëlmatighede.

6.4 'n Nyweraar het gekla oor 'n tekort aan ambagsmanne en was van mening dat aanpassings in werkreserveringsmaatreëls in die grensgebiede gemaak behoort te word.

6.5 'n Nyweraar in die voedselbedryf het gewys op die hoë koste van verpligte mediese ondersoeke van sy Nie-Blanke werknemers.

7 SAMEVATTING

'n Opname van die werkgeleenthede in die sekondêre nywerhede in Harrismith is in Maart 1975 onderneem. Die vernaamste bevindings waartoe daar in die studie oor die Harrismith-grensnywerhede gekom kan word, is:-

7.1 Uit die 15 nywerhede wat te Harrismith met die ondersoek betrek is, het 8 nyweraars (53,4%) minder as 50 werknemers. Die meeste nywerhede in die Harrismith-grensnywerheidsgebied is nog relatief klein (tabel 2.2).

7.2 Meer as 85 persent (88,1%) van die sekondêre nywerheidswerkgeleenthede kom in die sektore tekstiele en voedsel, drank en tabak voor (tabel 2.3). Van die 2501 sekondêre nywerheidswerkgeleenthede in die Harrismith-grensnywerheidsgebied is 253 of 10,1 persent vir Blankes, 2219 of 88,7 persent vir Bantoes en 29 of 1,2 persent vir Kleurlinge en Asiërs. Die gee 'n verhouding van Blank: Nie-Blank van ongeveer 1:9.

7.3 Driekwart van die Blanke vroue is in klerklike beroepe, terwyl bykans al die Nie-Blanke vroue ongeskoolde en operateursberoepe beoefen (tabel 2.4).

7.4 'n Kwalifikasievereiste van st. 10 en hoër word gestel vir min of meer 'n kwart van die Blankewerkgeleenthede (24,1%).

7.5 Die Blankes is in 'n groter mate werksaam in die beroepsgroepe professionele, semi-professionele en tegniese werkers, besturende en uitvoerende werkers, klerklike werkers, verkoops- en verwante werkers, vervoerwerkers en dienswerkers as wat dit in die geval van Nie-Blankes is. Meer as die helfte van die Bantoes (50,7%) is werksaam in die beroepsgroepe ongeskoolde en halfgeskoolde werkers (tabel 2.3).

7.6 Daar is nie juis sprake van 'n ernstige tekort aan werknemers nie. Ongeveer 61 of 2,4 persent van die werkgeleenthede is vakant. Hiervan is 34 of 55,7 persent van die totale werkgeleenthede vir Blankes en 27 of 44,3 persent van die totale werkgeleenthede vir Bantoes vakant (tabel 3.1).

7.7 Die grootste arbeidstekort vir Blankes is in die ambagsberoepe, naamlik 24 of 70,6 persent van die Blankearbeidstekorte, terwyl 25 of 92,6 persent van die arbeidstekorte vir Nie-Blankes in die ongeskoolde arbeiderberoepe (tabel 3.2) bestaan.

7.8 Werkgeleenthede in die Harrismith-grensnywerheidsgebied het in die vervaardigingsektor as volg oor die jare toegeneem; 1971 tot 1975 met 149 of 1,7 persent (tabel 4.3) per jaar en 1974 tot 1975 met 524 of 26,5 persent (tabel 4.2). Die syfer toon dat daar vir die tydperk 1971-1973 'n afname in werkgeleenthede voorgekom het.

7.9 Die groeikoers in werkgeleenthede vir Blankes (1974-1975) is 39,8

persent, vir Bantoes 24,9 persent en vir Kleurlinge en Asiërs 52,6 persent. Die hoogste groeikoerse kom voor in die beroepsgroepe klerklike werkers, nie-gesertifiseerde ambagsmanne, dienswerkers en ongeskoolde arbeiders wat onderskeidelik 36,9; 35,7; 50,0 en 36,0 persent (tabel 4.2) beloop.

BYLAE A

INDIVIDUELE BEROEPSVERDELING VOLGENS VOLKSGROEP, GESLAG, VAKATURES EN GEMIDDELDE BESOLDIGING PER WEEK

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures		Man=lik	Vrou=lik	Man=lik	Vrou=lik
Professionele, semi-professionele en tegniese werkers														
Verpleegster		1								1				
Ingenieurswese (Landbou)	1									1				
Sub-totaal	1	1								2				
Besturende en uitvoerende werkers														
Bestuurder/Superintendent van fabrieke, produksie, werke, installasie, konsul=tasie, terrein, kragstasie, produksie=kontroleur, produksiebeplanning, pro=duksieassistent	15	1								16				
Hoofbestuurder	11	1								12				
Personeelbestuurder	1									1				
Bestuurder van verkope, aankope en voorraad	23		4							27				
Sekretarisse	1									1				
Algemene Assistentbestuurder	1									1				
Besturende direkteur	3									3				
Sub-totaal	55	2	4							61				
Klerke														
Boekhouer	1	1								2				
Tikster en masjienoperateur		2	2							4				
Magasynklerk	4			1						5	17			

(Vervolg)

BYLAE A (VERVOLG)

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures		Man=lik	Vrou=lik	Man=lik	Vrou=lik
Besprekings-, ontvangs-, tydkantoor-, administrasie klerk		4								4				
Algemene klerk	9	21	1	56	12		1			100	23	20	20	
Sub-totaal	14	28	3	57	12		1			115	23	20	20	
Verkoops- en verwante werkers														
Ander verkoopswerker	1	1								2				
Sub-totaal	1	1								2				
Vervoerwerkers														
Vragmotorbestuurder			1	63			1			65	24		25	
Sub-totaal			1	63			1			65	24		25	
Dienswerkers														
Kontrolebeampte			1							1				
Nagwag en hekwag	6			1						7	18			
Opsigter	1									1				
Kok				3						3	18			
Sub-totaal	7		1	4						12	18			
Voormanne en toesighouers														
Werkswinkelvoorman	1									1				
Bouambagte	1									1				
Voedselambagte	7	1			1		1			10		15	30	

(Vervolg)

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures	Man=lik	Vrou=lik	Vaka=tures		Man=lik	Vrou=lik	Man=lik	Vrou=lik
Indoena (baas boy)				19			1			20	26		36	
Ander ambagte	2	3								5				
Sub-totaal	11	4		19	1		2			37	26	15	33	
Ambagsmanne en vakleerlinge														
Ketelmaker			2							2				
Passer en draaier	13		6							19				
Loodgieter	1									1				
Plaatmetaalwerker			2							2				
Sweiser	1									1				
Elektrisiën	5		3							8				
Meulmaker	2									2				
Ander masjinerie werktuigkundige	14		4	1						19	40			
Blokman	3									3				
Skrynwerker	2		2							4				
Ander	8									8				
Sub-totaal	49		19	1						69	40			
Nie-gesertifiseerde ambagsmanne														
Ketelmaker	2									2				
Passer en draaier	4									4				
Skilder				4			1			5	19		35	
Sweiser	14	1	5	3						23	19			
Meulmaker	1									1				
Stoffeerder					6			1		7		12		
Ander (nie elders gespesifiseer)	2									2				
Messelaar	4						6			10			35	
Bakker				3						3	16			
Sub-totaal	27	1	5	10	6		7	1		57	18	12	35	

(Vervolg)

BYLAE A (VERVOLG)

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures	Man= lik	Vrou= lik	Vaka= tures		Man= lik	Vrou= lik	Man= lik	Vrou= lik
Operateurs														
Algemene operateur				3						3	13			
Hout en meubelbedryf														
Ander operateur				1						1	12			
Tekstiel- en klerebedryf														
Weefmasjienoperateur				40	14					54	18	14		
Breimasjienoperateur					8					8		5		
Naaimasjienoperateur					6	2				8		8		
Snyermasjienoperateur				3	2					5	20	7		
Perser - Strykmasjienoperateur					1					1		5		
Wasmasjienoperateur				2						2	18			
Ander operateurs					8					8		5		
Algemene operateurs		1		432	371		3	3		810	16	15	26	20
Bou- en konstruksie														
Algemene operateur				12						12	15			
Ander masjienoperateurs														
Trekkerbestuurder				1						1	20			
Voedsel, drank en tabak														
Ander operateur	14			16						30	20			
Algemene operateur			1							1				
Sub-totaal	14	1	1	510	410	2	3	3		944	16	14	26	20

(Vervolg)

BYLAE A (VERVOLG)

Beroep	Werkgeleenthede										Gemiddelde loon per week			
	Blank			Bantoe			Ander			Totaal	Bantoe		Ander	
	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures	Manlik	Vroulik	Vakatures		Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik
Halfgeskoolde werkers														
Halfgeskoolde bou- en konstruksie werker				22						22	9			
Halfgeskoolde voedsel, drank en tabak werker				22						22	18			
Halfgeskoolde tekstielbedryf werker				135	53		1	1		190	15	14	21	19
Motorwerktuigkundige handlanger	2			14						16	17			
Loodgieter handlanger				10						10	18			
Algemene handlanger				65						65	18			
Sub-totaal	2			268	53		1	1		325	16	14	21	19
Ongeskoolde arbeiders														
Arbeider				530	248	25	8	1		812	13	11	13	12
Sub-totaal				530	248	25	8	1		812	13	11	13	12
Groottotaal	181	38	34	1462	730	27	23	6		2501	16	13	24	17

BYLAE B

WERKGELEENTHEDE IN DIE VERVAARDIGINGSEKTOR IN DIE GEDESENTRALISEERDE EN TUISLANDGROEIPUNTE

Beroeps in onderneming	Getal persone in diens by u onderneming vir elke beroep						Vakatures per beroep		Gemiddelde Nie-Blanke lone per week				Minimum kwalifikasievereiste per beroep	Werkgeleentheid 1 jaar gelede		
	Blank		Bantoe		Ander				Bantoe		Ander					
	Man	Vrou	Man	Vrou	Man	Vrou	Blank	NB	Man	Vrou	Man	Vrou		Blank	Bantoe	Ander
1 Bestuurder/eienaar																
2 Rekenmeester/ boekhouer																
3 Klerk (st. 8)																
4 Klerk (st. 10)																
5 Verkoopswerkers																
6 Vragmotorbestuurder																
7 Nagwag																
8																
9																
35 Ongeskoolde arbeiders																

LYS VAN PUBLIKASIES

1 TERBLANCHE, S.S. en HARTMAN, P. Job opportunities in the border areas of the Orange Free State and Eastern Cape, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972. (Verslag Nr. MM-33).

2 TERBLANCHE, S.S. en HARTMAN, P. Job opportunities in the border areas of Natal, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972. (Verslag Nr. MM-37).

3 BOSHOFF, F. Werkgeleenthede in die Noord-Sothogrensgebiede, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972. (Verslag Nr. MM-29).

4 HARTMAN, P. Werkgeleenthede in die grensgebiede naby die Tswanatuis= land, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972. (Verslag Nr. MM-30).

5 HARTMAN, P. en TERBLANCHE, S.S. Werkgeleenthede in die Oos-Transvaalse grensgebiede, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1972. (Verslag Nr. MM-28).

6 WELTHAGEN, A.P.J. Werkgeleenthede in die Pietersburgse Grensnywerheids= gebied in 1974, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navor= sing, 1974. (Verslag Nr. M-N-17).

7 WELTHAGEN, A.P.J. Werkgeleenthede in die nywerheidsgroeipunt Potgieters= rus in 1974, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1974. (Verslag Nr. M-N-18).

8 HERBST, H.A.B. Werkgeleenthede in die vervaardigingsektor van Brits in 1974, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1974. (Verslag Nr. M-N-19).

9 HERBST, H.A.B. Werkgeleenthede in die vervaardigingsektor van Rusten= burg in 1974, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1975. (Verslag Nr. M-N-20).

10 HERBST, H.A.B. Werkgeleenthede in die vervaardigingsektor van Rosslyn in 1974, Pretoria, S.A. Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1975. (Verslag Nr. M-N-22).

R C ... I S R C
BIBLI... LIBRARY

[illegible]